

پیش‌بینی خودشیفتگی، ادراک تعاملات اجتماعی و تعارضات زناشویی بر اساس استفاده از شبکه‌های اجتماعی

Prediction of Narcissism, Perception of Social Interactions and Marital Conflicts Based on the Use of Social Networks

R. Rezapur M.A.

رویا رضاپور ✉

روان‌شناسی بالینی دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان

Department of Psychology, Islamic Azad University, Zanjan Branch, Zanjan, Iran

M. M. Zakeri, M. A.

محمد مهدی ذاکری

Department of Psychology, Kharazmi University, Tehran, Iran

روان‌شناسی بالینی دانشگاه خوارزمی تهران

L. Ebrahimi, Ph.D.

دکتر لقمان ابراهیمی

Department of Psychology, Zanjan University, Zanjan, Iran

استادیار گروه روان‌شناسی دانشگاه زنجان

دریافت مقاله: ۹۵/۱۰/۳

دریافت نسخه اصلاح شده: ۹۶/۲/۲۳

پذیرش مقاله: ۹۶/۳/۳

Abstract

The prevalence of social networks and the excessive use of them by couples have had a significant impact on various aspects of their lives. The aim of this study was to investigate the role of social networks in the formation of narcissism, perception of social interaction and marital conflicts in couples who use these social networks. The study design was correlational and the statistical population included couples of Zanjan city who use social networks. 120 couples which widely used social networks were selected by random sampling.

✉Corresponding author: Department of Psychology, Faculty of Psychology and Education, University of Zanjan, Zanjan, Iran.
Email: rezapurroya@gmail.com

چکیده

گسترش شبکه‌های اجتماعی و استفاده گسترده از آنها توسط زوجین، تأثیرات مهمی بر جنبه‌های مختلف زندگی آنان داشته است. هدف پژوهش حاضر بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی در خودشیفتگی، ادراک تعاملات اجتماعی و تعارضات زناشویی زوجین استفاده‌کننده از شبکه‌های اجتماعی بود. طرح پژوهش از نوع همبستگی بوده و جامعه آماری را زوجین استفاده‌کننده از شبکه‌های اجتماعی شهر زنجان تشکیل داده که ۱۲۰ زوج که از شبکه‌های اجتماعی به صورت گسترده استفاده می‌کردند به صورت در دسترس انتخاب شدند.

✉نویسنده مسئول: زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد زنجان، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، گروه روان‌شناسی
پست‌الکترونیکی: rezapurroya@gmail.com

The questionnaires of Internet Addiction (Young, 1998), Narcissistic Personality (Ames and et al, 2006), Perception of Social Interaction (Glass, 1994) and Marital Conflict (Sanaei, 2000) were used. Pearson correlation coefficient and Regression were used for data analysis. This study showed that there is a significant negative relationship between the use of social networks with perception of social interaction, and a significant positive relationship between the use of social networks with narcissism and marital conflicts ($P < 0/01$). Also narcissism has a significant positive relationship with marital conflicts, and a significant negative relationship with perception of social interaction ($P < 0/01$). Social networks have a negative effect on couple's relationship and their feelings towards each other, as well as strengthening narcissism, which can cause communication problems, decreased positive feelings of couples towards each other and marital conflicts.

Keywords: Social Networks, Narcissism, Perception of Social Interaction, Marital Conflicts.

از پرسش‌نامه‌های اعتیاد به اینترنت (یانگ، ۱۹۹۸)، شخصیت خودشیفته (ایمز و همکاران، ۲۰۰۶)، ادراک تعامل اجتماعی (گلاس، ۱۹۹۴) و تعارض زناشویی (ثنایی، ۱۳۷۹) استفاده شد.

روش همبستگی پیرسون و رگرسیون برای تحلیل داده‌ها مورد استفاده قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی با ادراک تعامل اجتماعی رابطه منفی معنادار و با خودشیفتگی و تعارض زناشویی رابطه مثبت معنادار وجود دارد ($P < 0/01$). همچنین بین تعارض زناشویی با خودشیفتگی رابطه مثبت معنادار و با ادراک تعامل اجتماعی رابطه منفی معنادار وجود دارد ($P < 0/01$). شبکه‌های اجتماعی با تأثیرات منفی روی روابط زوجین و احساس آن‌ها نسبت به یکدیگر و از سویی دیگر، با تقویت خودشیفتگی، باعث مشکلات ارتباطی مختلف و کاهش احساس‌های مثبت زوجین نسبت به یکدیگر و تعارضات زناشویی می‌شود.

کلیدواژه‌ها: شبکه‌های اجتماعی، خودشیفتگی، ادراک تعاملات اجتماعی، تعارضات زناشویی

مقدمه

ایران در آستانه درهای ورودی جامعه اطلاعات جهانی است و تعداد کاربران اینترنتی روزبه‌روز در حال افزایش‌اند و بخش عمده از این کاربران زوجین می‌باشند. شبکه‌های اجتماعی اینترنتی طی دهه گذشته با گسترش سریع در بین کاربران ایرانی رواج پیدا کرده‌اند و میلیون‌ها نفر در این شبکه‌ها عضویت یافته‌اند (برات دستجردی و صیادی^۱، ۱۳۹۱). هایدمن^۲ معتقد است شبکه‌های اجتماعی مجازی نوعی از الگوهای تماس هستند که در آن‌ها تعامل‌ها و ارتباطات بین عوامل شبکه‌ای توسط یک پایگاه فنی و زیرساخت اینترنت مورد پشتیبانی قرار می‌گیرد. در این‌گونه شبکه‌ها هدف، علاقه یا نیاز مشترک می‌تواند عنصری پیونددهنده باشد که باعث می‌شود عوامل مرتبط حتی بدون حضور فیزیکی احساس کنند که در یک اجتماع و جمع حقیقی قرار گرفته‌اند (برگمن^۳، ترجمه میرزایی^۴، ۱۳۹۲).

چنان‌که همپتون، گولت، رینی و پورسل^۵ (۲۰۱۱) گزارش کرده‌اند، این شبکه‌ها به سرعت در بین مخاطبان خود جای باز نموده‌اند و امروز به بخش جدایی‌ناپذیر زندگی اغلب کاربران خود بدل گشته‌اند. تعداد

استفاده‌کنندگان شبکه‌های اجتماعی در ایران در سال ۱۳۹۵، ۳۰ میلیون نفر اعلام شده است که در شبکه‌های اجتماعی و پیام‌رسان‌ها عضو هستند و جمعیت کاربران این شبکه‌ها به سرعت در حال افزایش است (خبرگزاری مهر،^۷ به نقل از رضاپور،^۷ ۱۳۹۴). شبکه‌های اجتماعی وب، نسل جدیدی از امکانات وب هستند که امروزه در کانون توجه کاربران اینترنت قرار گرفته‌اند. این‌گونه سایت‌ها بر مبنای تشکیل اجتماعات بر خط فعالیت می‌کنند و هر کدام گروه‌هایی از کاربران اینترنت را که دارای علائق یا ویژگی‌های مشترک هستند، گرد هم می‌آورند. این‌گونه شبکه‌ها در واقع نوعی رسانه اجتماعی هستند که شیوه جدیدی از برقراری ارتباط و اشتراک اطلاعات را در اینترنت امکان‌پذیر کرده‌اند (فلاحی، عطیف و النفر،^۸ ۲۰۱۰).

اینترنت و شبکه‌های اجتماعی به عنوان یک فناوری بر مهارت‌های اجتماعی افراد و بالطبع بر روابط اجتماعی افراد خصوصاً زوجین تأثیر می‌گذارد (هارجی، ساندرز و دیکسون،^۹ ترجمه فیروزبخت و بیگی،^{۱۰} ۱۳۹۰). نیاز به برقراری و حفظ پیوند و روابط نزدیک با دیگران به عنوان انگیزه اساسی و بنیادی بشر قلمداد می‌شود (گریف، هیلدگارد و مالهرب،^{۱۱} به نقل از خسروی، بلیاد، ناهیدپور و آزادی،^{۱۲} ۱۳۹۰). موننگومری^{۱۳} (به نقل از انتصار فومنی و رضاپور،^{۱۴} ۱۳۹۵) احساس مثبت نسبت به همسر را تمایل برای شرکت در یک رابطه حمایت‌کننده و مهرآمیز، بدون از دست دادن خود در آن رابطه می‌داند. احساس مثبت نسبت به همسر یکی از متغیرهایی است که به رضایت از زندگی و به صورت جزئی‌تر رضایت زناشویی منتج می‌شود (خسروی و همکاران، ۱۳۹۰؛ کیدخورده، پارسامنش، امین‌زاده و کرمی‌نوروزی،^{۱۵} ۲۰۱۴). ارتباط، فرآیند اصلی در زناشویی است، به طوری که در جوامع مختلف، روابط زوجین ارزش زیادی دارد (الکسون،^{۱۶} به نقل از خسروی و همکاران، ۱۳۹۰).

همه انسان‌ها از تعامل و عمق بخشیدن به درگیری در ارتباطات لذت می‌برند. اگر فرد قادر به تعامل با معنای دیگران نباشد، نتیجه آن تنهایی، افسردگی و عدم خوشحالی خواهد بود (گابلز و شیان، به نقل از حیدری، مظاهری و پوراعتماد،^{۱۷} ۱۳۸۴). اما این احساس مثبت در بسیاری از موارد دستخوش تغییرات مختلفی می‌شود که نتایج عمده‌ای بر جای می‌گذارد. یکی از مهم‌ترین این نتایج تعارض زناشویی است. هنگامی که دو نفر به عنوان زوج با هم زندگی می‌کنند، تعارض بروز خواهد کرد. به دلیل ماهیت تعامل زوج‌ها، اوقاتی پیش می‌آید که عدم توافق مشاهده می‌گردد یا نیازها برآورده نمی‌شوند، در نتیجه همسران نسبت به یکدیگر احساس خشم و ناراضی می‌کنند (فرانکل، اوممورا، جاکویویتز و هازن،^{۱۸} ۲۰۱۵). به اعتقاد انسی و عامر^{۱۹} (۲۰۱۴) تعارض زناشویی عبارت است از نوعی ارتباط زناشویی که در آن رفتارهای خشونت‌آمیز مانند توهین و سرزنش، انتقاد و حمله فیزیکی وجود دارد و زوجین در آن نسبت به یکدیگر احساس خصومت، کینه، نفرت و خشم داشته و هر یک عقیده دارد که همسرش انسان نامطلوب و ناسازگاری است که موجب رنجش و عذاب او می‌گردد. از نظر کیثکولت-گلاسر و همکاران^{۲۰} (۱۹۹۳) تعارض زناشویی ناشی از عدم هماهنگی زن و شوهر در نوع نیازها و روش‌های ارضای آن، خودمحوری، اختلاف در خواسته‌ها، طرح‌های رفتاری و رفتارهای غیرمسئولانه نسبت به ارتباط زناشویی و ازدواج است (ینگ، ژو، چن، سونگ و ونگ،^{۲۱} ۲۰۱۶). یونگ و لونگ^{۲۲} (به نقل از توکلی‌زاده، نجاتیان و سوری،^{۲۳} ۲۰۱۴) تعارض زناشویی را ناشی از واکنش نسبت به تفاوت‌های فردی می‌دانند و زمانی که آن قدر شدت یابد که احساس خشم، خصومت،

کینه، نفرت، حسادت و سوءرفتار کلامی و فیزیکی در روابط زوجین حاکم شود و به حالات تخریب و ویرانگری درآید، نشان‌دهنده حالتی غیرعادی است.

در پژوهش‌های مختلفی نشان داده شده است که توانایی‌های اولیه ارتباطی زمانی که توأم با خودشیفتگی می‌شوند، از بین می‌روند و حتی در طولانی‌مدت اثرات معکوسی بر جای می‌گذارند (پائول‌هاس^{۲۴}، ۱۹۹۸). به علاوه در تحقیقات دیگری در زمینه‌های بالینی پیامدهای مهمی در طولانی‌مدت برای خودشیفتگی مانند ایجاد مشکلات متعدد ارتباطی برای افراد نزدیک یافتند (میلر، کمپل و پیلکونیس^{۲۵}، ۲۰۰۷). خودشیفتگی نقش مهمی را از طریق ایجاد، توسعه و محدود کردن روابط بین‌فردی در زندگی افراد بازی می‌کند که باعث شده به عنوان یکی از عوامل تعیین‌کننده در مدت رابطه و عمق آن محسوب شود (اولتمانز، فریدمن، فیدلر و تورخمیر^{۲۶}، ۲۰۰۴). خودتنظیمی خودشیفته در بافت روابط بین‌فردی به طور خاص و از راه‌های زیر عمل می‌کند: اولاً، خودشیفتگی به طور مثبتی با تشکیل رابطه مثبت مرتبط است. برای مثال، خودشیفتگی در ارتباط است با: الف) تمایل نسبت به تعاملات اولیه (اولتمانز و همکاران، ۲۰۰۴)، ب) تلقی شدن به عنوان یک رهبر (برونل، گنتری، کمپل و کوهنرت^{۲۷}، ۲۰۰۶)، پ) تلقی شدن به عنوان هیجان‌انگیز (فوستر، شریا و کمپل^{۲۸}، ۲۰۰۶)، ت) اعتماد به نفس اجتماعی (برونل، کمپل، اسمیت و کروسمارک^{۲۹}، ۲۰۰۴)، ث) سرگرمی (پائول‌هاس، ۱۹۹۸) و ج) توانایی به دست آوردن شریک جنسی (فوستر و همکاران، ۲۰۰۶). ثانیاً، خودشیفتگی به گونه‌ای منفی با جست‌وجو و یا ایجاد روابط بلندمدت که دارای ویژگی‌هایی هم‌چون نزدیکی، همدلی یا گرمی هیجانی هستند، همراه است (برونل و همکاران، ۲۰۰۴؛ کمپل و فوستر^{۳۰}، ۲۰۰۲؛ احمدی، حیدریان، ملاجعفر و مهرابی‌زاده هنرمند^{۳۱}، ۱۳۹۲). سوماً خودشیفتگی با استفاده از روابط به عنوان یک فرصت برای تقویت خود همراه است. برای مثال، لاف زدن و خودنمایی کردن خودشیفته (باس و چیدو^{۳۲}، ۱۹۹۱) زمانی که فرصتی برای نشان دادن افتخار اجتماعی (والاس و بامیستر^{۳۳}، ۲۰۰۲)، یا جست‌وجوی شریک جذاب و وضعیت عالی (کمپل^{۳۴}، ۱۹۹۹) فراهم باشد، به‌خوبی عمل می‌کنند. با این وجود، دیگران در ارتباط با افراد خودشیفته اغلب در بلندمدت به دلیل پرخاشگری آن‌ها (بوشمن و بامیستر^{۳۵}، ۱۹۹۸)، کنترل روانی (کمپل و فوستر^{۳۶}، ۲۰۰۲)، بازی کردن و خیانت (کمپل و فوستر^{۳۷}، ۲۰۰۲؛ اسمیت و باس^{۳۸}، ۲۰۰۱) و سطوح پایین تعهد و مسئولیت‌پذیری (کمپل و فوستر^{۳۹}، ۲۰۰۲) رنج می‌برند.

امروزه شبکه‌های اجتماعی به عنوان ابزار نوین ارتباطی، بخشی جدایی‌ناپذیر از زندگی روزمره افراد به ویژه زوجین شده است، به طوری که قادری، نبی‌زاده چپانه و اسمعیلی کورانه^{۳۷} (۱۳۹۳) میزان گرایش زوجین به استفاده از اینترنت را ۷۸/۵ درصد گزارش کرده است. یکی از مهم‌ترین زمینه‌های بروز روابط بین‌فردی بعد از رشد و گسترش فضاهای مجازی، شبکه‌های اجتماعی می‌باشند که از محبوبیت بالایی در بین افراد برخوردارند. ورود به اینترنت، استفاده از آن و عضویت در شبکه‌های اجتماعی، بر نحوه استفاده از امکانات و گسترش آن‌ها و هم‌چنین بر زندگی خانوادگی، روابط بین افراد خانواده و رفتار تأثیر زیادی بر جای می‌گذارد. تکامل رشد و شخصیت انسان به کم و کیف روابط او بستگی دارد و روابط صمیمانه در واقع حکم یک رابطه درمانی را دارد که می‌تواند سکوی حمایتی و پناهگاه انسان در مقابله با دشواری‌های زندگی باشد که در این بین، رابطه زوجین برای آن‌ها به عنوان منبع اصلی عاطفه و حمایت است. ارتباطات در شبکه‌های اجتماعی هرچند دارای ابعاد مثبتی از جمله گستره ارتباطات، رفع موانعی چون بعد مکان و زمان و دسترس‌پذیری

تسهیل‌یافته‌تری است، اما ارتباطات انسانی را در معرض آسیب‌های جدی زندگی مدرن قرار می‌دهد. در جامعه امروزی تعاملات آنلاین جایگزین روابط فیزیکی گشته است و به طور مشهود ارتباطات رودررو تا حد زیادی کاهش یافته است. استفاده بیش از حد از شبکه‌های اجتماعی در افت مهارت‌های اجتماعی، کناره‌گیری اجتماعی و از هم‌گسیختگی روابط اجتماعی در زوجین تأثیرات بسزایی دارد (قادری و همکاران، ۱۳۹۳). به عبارتی دیگر، زمانی که زوجین به اینترنت و به ویژه شبکه‌های اجتماعی وابسته می‌شوند، انگیزه‌شان برای تعامل با دیگران من جمله همسرشان کم می‌شود که خود اثرات منفی بر ارتباط آن‌ها با یکدیگر و تعاملات اجتماعی‌شان دارد. لذا با توجه به اهمیت روابط بین زوجین و تأثیرات گسترده شبکه‌های اجتماعی بر این روابط، هدف پژوهش حاضر بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی در خودشیفتگی، ادراک تعاملات اجتماعی و تعارضات زناشویی زوجین استفاده‌کننده از شبکه‌های اجتماعی بود.

روش

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

پژوهش حاضر از نوع همبستگی بود و جامعه آماری آن را زوجین استفاده‌کننده از شبکه‌های اجتماعی شهر زنجان در سال ۱۳۹۴ تشکیل دادند که مطابق با اظهارات خود زوجین به صورت گسترده از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کردند. دلاور^{۳۸} (۱۳۹۵) معتقد است در تحقیقات همبستگی به ازای هر متغیر ۳۰-۲۰ نفر نمونه می‌توان انتخاب نمود، لذا با توجه به متغیرهای مورد بررسی (جمعاً ۴ متغیر)، تعداد ۱۲۰ زوج (۲۴۰ نفر) از طریق روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند.

ابزار

با توجه به فقدان پرسش‌نامه در حوزه سنجش میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی، سؤالات و گویه‌های پرسش‌نامه اعتیاد به اینترنت در جهت سنجش میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی تغییر داده شده‌اند. لذا پرسش‌نامه تغییر یافته روی ۲۰ نفر اجرا شد و مجدداً دو هفته بعد نیز روی این افراد به اجرا درآمد و میزان پایایی آن ۰/۷۶ به دست آمد.

پرسش‌نامه اعتیاد به اینترنت^{۳۹}: این پرسش‌نامه را یانگ در سال ۱۹۹۸ طراحی کرد که در بیست آیتم طراحی شده و به روش لیکرت (از صفر تا پنج) نمره‌گذاری می‌شود. گزاره‌های این آزمون بر اساس ملاک‌های DSM^{۴۰} برای تشخیص قماربازی اینترنتی و وابستگی به الکل طراحی شده است. نمره‌گذاری معکوس وجود ندارد. یانگ و راجرز^{۴۱} (۱۹۹۸)، اعتبار درونی آزمون را بالاتر از ۰/۹۲ گزارش و تأکید کرده‌اند که آزمون قابلیت تشخیص بالینی افراد معتاد به اینترنت را دارد. در ایران، علوی، جنتی‌فرد، اسلامی و رضاپور^{۴۲} (۱۳۸۹) اعتبار آزمون را به روش بازآزمایی و دونیمه کردن به ترتیب برابر با ۰/۸۲ و ۰/۷۲ به دست آوردند و بر روایی محتوایی و ویژگی‌های روان‌سنجی مطلوب آن تأکید کرده‌اند. در پژوهش حاضر، پایایی پرسش‌نامه فوق به روش بازآزمایی بعد از اجرای دو هفته‌ای روی ۲۰ نفر، ۰/۷۶ به دست آمد که نشان‌دهنده پایایی مناسب این پرسش‌نامه است.

پرسش‌نامه ادراک تعامل اجتماعی^{۴۳}: پرسش‌نامه ادراک تعامل اجتماعی (گلاس^{۴۴}، به نقل از یزد خواستی^{۴۵}، ۱۳۸۹) یک پرسش‌نامه خودگزارش‌دهی است که به منظور ارزیابی دو عامل افکار مثبت و منفی نسبت تعامل‌های اجتماعی به کار می‌رود. این پرسش‌نامه شامل ۳۰ سؤال است که بر پایه مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت ارزیابی می‌شود. در این پرسش‌نامه سؤالات ۲، ۹، ۱۰، ۱۴، ۱۸، ۲۴، ۲۵، ۲۷ و ۲۸ دارای نمره‌گذاری معکوس می‌باشند. هادیان^{۴۶} (به نقل از یزد خواستی، ۱۳۸۹) برابر با ۰/۷۳ گزارش کرده‌اند. در مطالعه حاضر پایایی پرسش‌نامه با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۶۹ به دست آمد.

پرسش‌نامه شخصیت خودشیفته ۱۶ گویه‌ای (NPI-16)^{۴۷}: نسخه کوتاه شده پرسش‌نامه ۴۰ گویه‌ای شخصیت خودشیفته می‌باشد که به منظور سنجش ویژگی‌های مرتبط با شخصیت خودشیفته در جمعیت بالینی توسط ایمز، روز و آندرسون^{۴۸} (۲۰۰۶) ساخته شده است. این پرسش‌نامه برای اولین بار توسط محمدزاده^{۴۹} (۱۳۸۹) در ایران اعتباریابی گردید. هر ماده این پرسش‌نامه شامل دو گزاره مخالف‌اند که هر فرد بایستی یکی از آن‌ها را انتخاب نماید. نمره کلی این پرسش‌نامه بین ۰ تا ۱۶ است. در این پرسش‌نامه نمره‌گذاری معکوس وجود ندارد. بر اساس گزارش ایمز و همکاران (۲۰۰۶) ضریب پایایی بازآزمایی در طول ۵ هفته ۰/۸۹ و ضریب آلفای کرونباخ پرسش‌نامه شخصیت خودشیفته ۰/۸۵ گزارش شده است. ایمز و همکاران (۲۰۰۶) ضریب روایی همگرا برای این پرسش‌نامه را از طریق محاسبه ضریب همبستگی بین نمرات NPI-16 و نمرات حاصل از شاخص‌های برون‌گرایی و گشودگی نسبت به تجارب جدید مقیاس ۵ عامل بزرگ شخصیت (BFI) محاسبه نموده‌اند و این ضرایب برای شاخص‌های برون‌گرایی ۰/۳۲ و برای گشودگی نسبت به تجارب جدید ۰/۴۱ محاسبه شده است. زرگر، داوودی، احمدی و میرشکار^{۵۰} (۱۳۸۹) پایایی این پرسش‌نامه را به روش آلفای کرونباخ ۰/۶۷ گزارش کرده و روایی آن را از طریق اجرای هم‌زمان آن با پرسش‌نامه شخصیت خودشیفته ۴۰ آیتمی محاسبه نمودند که ضریب همبستگی بین این دو پرسش‌نامه $I=0/61$ ($p<0/10$) بود. در مطالعه حاضر پایایی پرسش‌نامه با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۹ به دست آمد.

پرسش‌نامه تعارض زناشویی^{۵۱} (MCQ): پرسش‌نامه تعارض زناشویی (ثنایی‌ذاکر^{۵۲}، ۱۳۷۹) یک پرسش‌نامه ۵۴ سؤالی است که برای سنجیدن تعارضات زناشویی در هشت بعد ساخته شده است. این هشت بعد عبارتند از کاهش همکاری^{۵۳}، کاهش رابطه جنسی^{۵۴}، افزایش واکنش‌های هیجانی^{۵۵}، افزایش جلب حمایت فرزندان^{۵۶}، افزایش رابطه فردی با خویشاوندان خود^{۵۷}، کاهش رابطه خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان^{۵۸}، جدا کردن امور مالی از یکدیگر^{۵۹} و کاهش ارتباط مؤثر^{۶۰} (ثنایی‌ذاکر، ۱۳۷۹). آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه، روی یک گروه ۲۷۰ نفری برابر ۰/۹۶ به دست آمد. هم‌چنین آلفای کرونباخ برای هشت زیرمقیاس عبارتند از: کاهش همکاری ۰/۸۱، کاهش رابطه جنسی ۰/۶۱، افزایش واکنش‌های هیجانی ۰/۷۰، افزایش جلب حمایت فرزندان ۰/۳۳، افزایش رابطه فردی با خویشاوندان خود ۰/۸۶، کاهش رابطه خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان ۰/۸۹، جدا کردن امور مالی از یکدیگر ۰/۷۱ و کاهش ارتباط مؤثر ۰/۶۹ (براتی باقرزاده^{۶۱}، به نقل از لواف، شکری و قنبری^{۶۲}، ۱۳۹۳). این پرسش‌نامه از روایی محتوایی برخوردار است. در مرحله تحلیل محتوایی آزمون، پس از اجرای مقدماتی و محاسبه همبستگی هر سؤال با نمره کل پرسش‌نامه

و مقیاس‌های آن، به دلیل همبستگی مناسب تمام سؤالات، هیچ سؤالی حذف نشد (براتی باقرزاده، به نقل از لواف و همکاران، ۱۳۹۳). در این پژوهش پایایی پرسش‌نامه با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۲ به دست آمد.

یافته‌ها

در متغیر تحصیلات، ۱۳ نفر زیر دیپلم، ۴۴ نفر دیپلم، ۴۸ نفر کاردانی، ۱۰۴ نفر کارشناسی و ۳۱ نفر دارای مدرک ارشد و بالاتر بودند. در متغیر وضعیت اشتغال، ۷۲ نفر دارای کار دولتی، ۸۹ نفر شغل آزاد و ۷۹ نفر خانه‌دار بودند. میانگین و انحراف معیار سن آزمودنی‌ها به ترتیب ۳۳/۵۸ و ۷/۱۵ بود.

جدول ۱: میانگین، انحراف معیار، حداقل، حداکثر، چولگی و کشیدگی

نمرات آزمودنی‌ها در متغیرهای پژوهش

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
استفاده از شبکه‌های اجتماعی	زنان	۱۲۰	۴۳/۶۴	۱۵/۱۳	۲۰	۸۶
	مردان	۱۲۰	۴۱/۳۴	۱۴/۲	۲۰	۷۹
تعارض زناشویی	زنان	۱۲۰	۱۰۲/۳۲	۱۸/۲۲	۳۳	۱۱۹
	مردان	۱۲۰	۹۹/۶۱	۱۸/۵۵	۳۹	۱۱۹
خودشیفتگی	زنان	۱۲۰	۶/۲۱	۳/۸	۰	۱۵
	مردان	۱۲۰	۶/۴۸	۳/۷	۰	۱۴
ادراک تعامل اجتماعی	زنان	۱۲۰	۱۰۳/۵	۱۱/۹۷	۷۵	۱۳۴
	مردان	۱۲۰	۱۰۵/۹۵	۱۱/۵۳	۷۶	۱۳۷

با توجه به داده‌های جدول ۲، فرض نرمال بودن توزیع داده‌های حاصل از متغیرهای پژوهش برآورده شد. همچنین فرض همگنی واریانس‌ها به عنوان یکی از پیش‌فرض‌های استفاده از آزمون‌های پارامتریک برآورده شد ($P < 0.05$).

جدول ۲: داده‌های مربوط به نرمال بودن توزیع داده‌ها و همگنی

واریانس‌ها در متغیرهای پژوهش

متغیرها	آزمون کولموگروف - اسمیرنوف		آزمون لوین	
	آماره آزمون	معناداری	آماره آزمون	معناداری
استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۰/۹۵	۰/۱۲	۰/۵۹	۰/۴۴
تعارض زناشویی	۱/۲۲	۰/۰۷۱	۲/۵۴	۰/۱۵
خودشیفتگی	۱/۱۷	۰/۰۷۵	۰/۰۰	۰/۹۹
ادراک تعامل اجتماعی	۰/۰۴۷	۰/۲	۰/۲۰۳	۰/۶۵

در جدول ۳ اطلاعات مربوط به رابطه متغیرها ارائه شده است. به منظور بررسی معناداری رابطه بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با احساس مثبت نسبت به همسر، خودشیفتگی و ادراک تعامل اجتماعی از آزمون معنی‌داری ضریب همبستگی استفاده شد که همه همبستگی‌ها (به استثنای رابطه متغیرهای خودشیفتگی و ادراک تعامل اجتماعی) در سطح ۰/۰۱ درصد معنادار می‌باشند ($P < 0.01$).

جدول ۳: ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	استفاده از شبکه‌های اجتماعی	تعارض زناشویی	شخصیت خودشیفته	ادراک تعامل اجتماعی
استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۱			
تعارض زناشویی	۰/۴۲ ^{oo}	۱		
خودشیفتگی	۰/۳۸۷ ^{oo}	۰/۳۳ ^{oo}	۱	
ادراک تعامل اجتماعی	۰/۳۲۳ ^{oo}	۰/۲۷ ^{oo}	۰/۱۱	۱

**P<۰/۰۱

در پژوهش حاضر، مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی و تعارض زناشویی ($r=۰/۴۲$) و میزان R2 برابر با ۰/۱۷۶ به دست آمد، یعنی میزان ۰/۱۷۶ احساس مثبت نسبت به همسر از طریق میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی قابل تبیین است. به منظور بررسی معناداری ضریب همبستگی به دست آمده، نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که میزان F مشاهده شده معنادار است ($p<۰/۰۰۱$)، $F(۲۳۹،۱)=۴۸/۳۵$. مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی و خودشیفتگی ($r=۰/۳۸۷$) و میزان R2 برابر با ۰/۱۵ به دست آمد، یعنی میزان ۰/۱۵ خودشیفتگی از طریق میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی قابل تبیین است.

جدول ۴: نتایج رگرسیون به روش هم‌زمان برای پیش‌بینی متغیرهای احساس مثبت نسبت به همسر، خودشیفتگی و ادراک تعامل اجتماعی بر اساس میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی

متغیر پیش‌بین	متغیر ملاک	ضریب رگرسیون b	SE	ضریب رگرسیون β	T	F	معناداری
میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی	تعارض زناشویی	۰/۳۵۳	۰/۰۴۸	۰/۴۲	۷/۸۱۲	۴۸/۶۵	۰/۰۰۱
میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی	خودشیفتگی	۱/۵۱۹	۰/۲۳۵	۰/۳۸۷	۶/۴۷۱	۴۱/۸۷	۰/۰۰۱
میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی	ادراک تعامل اجتماعی	۰/۴۰۲	۰/۰۷۶	۰/۳۲۳	۵/۲۶	۲۷/۶۷	۰/۰۰۱

به منظور بررسی معناداری ضریب همبستگی به دست آمده، نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که میزان F مشاهده شده معنادار است ($p<۰/۰۰۱$)، $F(۲۳۹،۱)=۴۱/۸۷$. هم‌چنین مقدار ضریب همبستگی بین دو متغیر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی و ادراک تعامل اجتماعی ($r=۰/۳۲۳$) و میزان R2 برابر با ۰/۱۰۴ به دست آمد، یعنی میزان ۰/۱۰ ادراک تعامل اجتماعی از طریق میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی قابل تبیین است. به منظور بررسی معناداری ضریب همبستگی به دست آمده، نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که میزان F مشاهده شده معنادار است ($p<۰/۰۰۱$)، $F(۲۳۹،۱)=۲۷/۶۷$.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به اطلاعات موجود، بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی با ادراک تعاملات اجتماعی در زوجین استفاده‌کننده از شبکه‌های اجتماعی رابطه معنادار منفی وجود داشت. نتایج پژوهش حاضر همسو با مطالعات

الیسون، استنفیلد و لامپه^{۶۳} (۲۰۰۷) است که در پژوهش خود دریافتند که هرچند ارتباطات در شبکه‌های اجتماعی دارای ابعاد مثبتی از جمله گسترش ارتباطات، رفع موانعی چون بعد مکان و زمان و دسترس‌پذیری تسهیل‌یافته‌تری است، اما تعاملات انسانی را در معرض آسیب‌های جدی زندگی مدرن قرار می‌دهد. در جامعه امروزی تعاملات بر خط جایگزین روابط فیزیکی گشته است و به طور مشخصی ارتباطات رودررو تا حد زیادی کاهش یافته است و همچنین با مطالعه توسلی و امانی‌کلاریجانی^{۶۴} (۱۳۹۱) که دریافتند بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و میزان تعارض زناشویی رابطه وجود دارد و بیشترین آسیب در حوزه روابط جنسی و کمترین آسیب در تنظیم امور مالی است و لذا حوزه‌هایی که درگیر مستقیم با تعامل هستند، آسیب بیشتری دریافت می‌کنند، همسو است و با پژوهش لارسن، لوسن و تاد^{۶۵} (۲۰۰۹) که در مطالعات خود دریافت که تعامل در شبکه‌های اجتماعی می‌تواند به تکرار و حفظ دوستی‌ها کمک کند، ناهمسو است. نتایج نشان می‌دهند با افزایش میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی، میزان ادراک تعاملات اجتماعی در زوجین کاهش پیدا می‌کند.

رسانه‌های اجتماعی هم‌چون شبکه‌های اجتماعی پا جای پای رسانه‌های جمعی هم‌چون صداوسیما گذاشته‌اند و امروزه مخاطبان در رسانه‌های اجتماعی و به دنبال آن شبکه‌های اجتماعی بیشتر حضور دارند و تعاملات سریع‌تری نسبت به رسانه‌های جمعی دارند. تعامل در شبکه‌ها می‌تواند به تکرار و حفظ دوستی‌ها کمک کند. این در حالی است که پژوهش‌های ینگ و همکاران (۲۰۱۶)، کرخوف، فینکناتور و موزس^{۶۶} (۲۰۱۱) و هوانگ و همکاران^{۶۷} (۲۰۰۹) نشان داده است که بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و میزان تعارض زناشویی رابطه وجود دارد، لذا حوزه‌هایی که درگیر مستقیم با تعامل هستند، آسیب بیشتری دریافت می‌کنند. وقتی زوجین در فضای خصوصی خود قرار می‌گیرند باید در مورد امور مختلف تصمیم‌گیری کنند. قرار گرفتن آن‌ها در این جایگاه، خواسته‌ها و نظرات متفاوتی ایجاد می‌کند که باید حل شود. تصمیمات گرفته شده توسط زوجین کیفیت و قدرت رابطه زوجین را تعیین می‌کند که گاه به دلیل اختلاف‌ها یا انتظارات مدیریت نشده، کیفیت رابطه پایین می‌آید و رضایت‌مندی افت می‌کند. بنابراین هدف اصلی و عمده بسیاری از افراد استفاده‌کننده از شبکه‌های اجتماعی مجازی، گسترش و توسعه روابط بین‌فردی است و به خصوص زوجینی که دارای مشکلات زناشویی و ارتباطی در بین خودند، از فضای این شبکه‌ها برای تسکین مشکلات خود، تقویت روابط بیرون از زندگی زناشویی و... استفاده می‌کنند که این عوامل و عوامل دیگر نهایتاً به آسیب‌های عمده در روابط بین‌فردی و خصوصاً زناشویی زوجین منجر خواهد شد.

بین دو متغیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی با خودشیفتگی رابطه مثبت و معنادار وجود داشت. نتایج پژوهش حاضر با نتایج مطالعات مور و مک‌الوری^{۶۸} (۲۰۱۲)، اسمک، الیسون، لامپه و ووهن^{۶۹} (۲۰۱۱)، رایان و زنوس^{۷۰} (۲۰۱۱) و راس، شلدر، بردلی و وستن^{۷۱} (۲۰۰۹) همسو است که در پژوهش‌های خود به این نتیجه دست یافتند که رابطه معناداری بین صفات شخصیتی به ویژه خودشیفتگی با استفاده از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی وجود دارد، به این صورت که فضای شبکه‌های اجتماعی عرصه‌ای برای برآوردن نیازهای خودشیفتگی افراد خودشیفته فراهم می‌کند. نتایج مطالعه حاضر با نتایج مطالعات هاگز، روو، باتی و لی^{۷۲} (۲۰۱۲) و آمیچای - هامبورگر و وینیتزکی^{۷۳} (۲۰۱۰) نیز همسو است که دریافتند شخص خودشیفته روی صمیمیت بین‌فردی، گرمی یا دیگر نتایج مثبت رابطه بلندمدت متمرکز نیست، در حالی که هم در آغاز

کردن روابط و هم در استفاده از روابط برای شهرت و موفقیت و قرار گرفتن در شرایط عالی در کوتاه‌مدت بسیار ماهر هستند. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که با افزایش استفاده از شبکه‌های اجتماعی، میزان خودشیفتگی در بین زوجینی که استفاده زیادی از این شبکه‌ها دارند، افزایش پیدا می‌کند. خودشیفتگی با میزان بالایی از برون‌گرایی و سطوح پایینی از توافق و همدلی همراه است که در نتیجه سبب می‌شود افراد خودشیفته تمایل زیادی برای استفاده از شبکه‌های اجتماعی و متعاقباً روابط اجتماعی به عنوان محلی برای تنظیم عزت نفس، خودپنداره مثبت یا اعتماد به نفس دارند.

خودشیفتگی در یک شبکه اجتماعی مجازی به این صورت کار می‌کند که شبکه‌های آنلاین ممکن است بستر مناسب ویژه‌ای برای افراد خودشیفته برای خودتنظیمی از طریق ارتباطات اجتماعی برای دو دلیل فراهم کنند. اولاً، افراد خودشیفته عملکرد بهتری در زمینه خودنمایی کردن (برخلاف تعهد و احساس هیجانی عمیق) در روابط دارند. وبسایت‌های شبکه‌های اجتماعی اساس روابط دوستی را با بسیاری از افراد فراهم می‌کنند. بدیهی است که استفاده از شبکه‌های اجتماعی برای حفظ روابط عمیق‌تر مناسب است، اما در واقعیت، دارای توانایی حفظ تعداد زیادی از روابط است. ثانیاً وبسایت‌های شبکه اجتماعی محیط‌های به شدت کنترل شده‌ای هستند. صاحبان آن‌ها، برخلاف سایر زمینه‌های اجتماعی، قدرت کاملی برای ارائه خود در صفحات وب دارند. به خصوص، فرد می‌تواند از صفحات شخصی وب برای انتخاب عکس‌های جذاب برای خود یا ارسال و نوشتن مطالبی در مورد خود که باعث گسترش اطلاعات فرد می‌شود، استفاده کند. تحقیقات قبلی مانند مور و مک‌الوری (۲۰۱۲) و اسمک و همکاران (۲۰۱۱) نشان می‌دهند که افراد خودشیفته برای مثال، متظاهر و مشتاق در مورد خود صحبت می‌کنند، عزت نفس‌شان را از جامعه به دست می‌آورند، در واقعیت تلویزیونی رایج هستند و از دیدن خود روی نوار ویدئویی یا در آینه لذت می‌برند. در این میان از صفحات وب شخصی به عنوان فرصتی برای ارتقای خود استفاده می‌کنند.

به طور کلی شبکه‌های اجتماعی امکان زیادی برای ارتقای خود و افزایش غرور از طریق توصیف خود در اطلاعات و تصاویر و همچنین از طریق روابط دوستانه ارائه می‌دهد که هر کدام به طور بالقوه در ارتباط با صفت خودشیفتگی هستند. توانایی‌های اولیه ارتباطی در ارتباط با خودشیفتگی از بین می‌رود و حتی در بلندمدت اثر معکوس خواهد داشت و عطش توجه، اطمینان افراطی به خود، فقدان همدلی، پرخاشگری و ناسازگاری اجتماعی برخی از پیامدهای منفی خودشیفتگی را تشکیل می‌دهند (والاس و بومیستر، ۲۰۰۲). بالا بودن میزان خودشیفتگی فرد باعث نمی‌شود تا در تعاملات اجتماعی خود با مشکلات عمده‌ای مواجه شود. به طور کلی بالا بودن خودشیفتگی به آسیب‌های عمده در تعاملات اجتماعی به خصوص در رابطه متقابل زن و شوهر منجر می‌شود. خودشیفته‌ها برای تنظیم حرمت خود از مکانیسم‌های درون‌شخصی و راهبردهای بین‌شخصی استفاده می‌کنند. به عبارتی دیگر روابط بین‌شخصی که به وسیله فرامن نابالغ خودشیفته شکل می‌گیرد، با بهره‌کشی، مزاحمت و عدم اعتماد به دیگران خصوصاً افراد نزدیک مشخص می‌شود. افزایش محق بودن فرد خودشیفته پیامدهای مخربی در روابط بین‌فردی و تعاملات اجتماعی آن‌ها دارد. خودشیفتگی با ایجاد پاسخ‌های اجتماعی نامناسب که مانع واکنش‌های همدلانه می‌شود و اثرات همدلی و سایر متغیرها را بر کیفیت روابط بین‌شخصی و در نتیجه تعاملات و ارتباطات اجتماعی را کاهش می‌دهد و افراد خودشیفته را با خطاهای بین‌شخصی بسیاری در زندگی روزمره مواجه می‌سازد. با توجه به این عوامل،

خودشیفتگی می‌تواند تأثیری منفی بر کیفیت روابط بین‌شخصی فرد با دیگران، به خصوص اطرافیان‌ش من جمله همسرش داشته باشد.

بین دو متغیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی با تعارض زناشویی رابطه مثبت معنادار وجود دارد. نتایج به دست آمده با پژوهش‌های ینگ و همکاران (۲۰۱۶)، کرخوف و همکاران (۲۰۱۱) و هوانگ و همکاران (۲۰۰۹) همسو است که دریافتند استفاده از شبکه‌های اجتماعی و اینترنت با تعارض زناشویی در ارتباط است و سبب افزایش آن در میان زوجین می‌شود. وقتی زوجین در فضای خصوصی خود قرار می‌گیرند، باید در مورد امور مختلف تصمیم‌گیری کنند. قرار گرفتن آن‌ها در این جایگاه، خواسته‌ها و نظرات متفاوتی ایجاد می‌کند که باید حل شود. تصمیمات گرفته شده توسط زوجین کیفیت و قدرت رابطه زوجین را تعیین می‌کند که گاه به دلیل اختلاف‌ها یا انتظاراتی مدیریت نشده، کیفیت رابطه پایین می‌آید و رضایت‌مندی افت می‌کند. تعارض محصول الزامی زندگی مشترک است. هنگامی که دو نفر به عنوان یک زوج، با هم زندگی می‌کنند، تعارض بروز خواهد کرد. به دلیل ماهیت تعامل زوج‌ها، اوقاتی پیش می‌آید که عدم توافق مشاهده می‌شود یا نیازها برآورده نمی‌شوند، در نتیجه همسران نسبت به یکدیگر احساس خشم و ناراضی می‌کنند و هر یک عقیده دارد که همسرش انسان نامطلوب و ناسازگاری است که موجب رنجش و عذاب او می‌شود؛ چراکه در شبکه‌های اجتماعی افراد با استفاده از کلمات محبت‌آمیز و برخوردهای متشخصانه و محترمانه درصدد برقراری ارتباطاتی خارج از چارچوب عرف جامعه و نظام خانواده هستند که موجب پیدایش خیانت‌های پنهان می‌شود. ارتباطات در شبکه‌های اجتماعی هرچند دارای ابعاد مثبتی از جمله گسترش ارتباطات، رفع موانعی چون بعد مکان و زمان و دسترس‌پذیری تسهیل‌یافته‌تری است، اما ارتباطات انسانی را در معرض آسیب‌های جدی زندگی مدرن قرار می‌دهد.

زوجینی که به طور مداوم و به طور گسترده از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند، احساس مثبت‌شان به یکدیگر کاهش پیدا می‌کند و روند احساس منفی رشد پیدا می‌کند (دوستی و محقق^۴، ۱۳۹۴). طی سالیان اخیر و با گسترش و توسعه اینترنت و به ویژه شبکه‌های اجتماعی مجازی و افزایش استفاده افراد به خصوص زوجین از آن‌ها، در تحقیقات بوید و الیسون^۵ (۲۰۰۷) و توسلی و امانی کلاریجانی (۱۳۹۱) نشان داده شده است که استفاده بیش از حد از اینترنت و به ویژه شبکه‌های اجتماعی می‌تواند زمینه تخریب سلامت روابط و احساسات را فراهم کند. از هم گسیختگی روابط اجتماعی از مشخصه‌های اصلی استفاده مفرط از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی است؛ به عبارت دیگر، یکی از عوامل مهمی که در زوجین تغییر ایجاد می‌کند و به کناره‌گیری آن‌ها از ارتباط اجتماعی و بالاخره کناره‌گیری از روابط نزدیک خصوصاً با همسر منجر می‌شود، استفاده زیاد از شبکه‌های اجتماعی مجازی است. رابطه با استفاده از شبکه‌های مجازی به احساس تنهایی منجر می‌شود، زیرا افراد هنگامی که به شبکه‌های مجازی روی می‌آورند، مجذوب این فضا می‌شوند، تعاملات آن‌ها با دنیای واقعی کاهش می‌یابد و بدین ترتیب احساس تنهایی در آن‌ها شکل می‌گیرد و متعاقباً احساسات مثبت آن‌ها نسبت به هم کم و کمتر می‌شود، این در حالی است که ارتباط فرآیند اصلی در زناشویی است و عبارت است از فرآیندی که زن و شوهر به صورت کلامی و غیرکلامی در قابل گوش دادن، مکث و حالت چهره با یکدیگر به تبادل احساسات و افکار می‌پردازند. موضوع ارتباطات در روابط زناشویی به

قدری مهم است که بیش از ۹۰ درصد زوجین آشفته، ناتوانی در برقراری ارتباط را به عنوان یک مسئله مهم در روابط خود مطرح کرده‌اند (حیدری و همکاران، ۱۳۸۴).

رضایت‌مندی زناشویی در واقع نگرش مثبت و لذت‌بخشی است که زن و شوهر از جنبه‌های مختلف روابط زناشویی دارند. اصولاً شکست در برقراری ارتباط، شایع‌ترین شکایت زوج‌های جدا شده است و از طرفی باورهای ارتباطی در پیش‌بینی ارتباط‌های زناشویی مؤثرند. با توجه به گسترش و توسعه فضاهای اینترنتی و به خصوص شبکه‌های اجتماعی مجازی و همچنین استفاده زیاد از این شبکه‌ها توسط عموم افراد جامعه و به ویژه زوجین و اثرات آن بر حوزه‌های گوناگون زندگی زوجین نشان می‌دهد افزایش استفاده از این شبکه‌ها سبب مسائل و مشکلات متعددی در روابط بین فردی زوجین می‌شود که مشکلات ارتباطی خود منجر به مسائل گوناگونی مانند تعارضات زناشویی و کاهش احساس‌های مثبت زوجین به یکدیگر می‌شود، و از طرفی وابستگی به این شبکه‌ها سبب روی‌گردانی زوجین از ارتباط با یکدیگر شده، طوری که آن‌ها بخش اعظمی از وقت خود را در این‌گونه شبکه‌ها می‌گذرانند و این‌که حضور در چنین شبکه‌هایی و دریافت حمایت‌های اجتماعی از دوستان مجازی به‌نوعی تکبر و خودبینی و خودشیفتگی را در فرد به‌صورت کاذبی بالا می‌برد که این موضوع مطمئناً تأثیرات مخرب را بر روابط بین زوجین بر جای خواهد گذاشت.

به طور خلاصه می‌توان بیان کرد که استفاده از شبکه‌های اجتماعی تأثیر مستقیمی بر ادراک تعاملات اجتماعی، احساس مثبت نسبت به همسر و خودشیفتگی در بین زوجین استفاده‌کننده از شبکه‌های اجتماعی بر جای می‌گذارد. همچنین ادراک تعامل اجتماعی و خودشیفتگی نیز به نوبه خود نقش مهمی در ایجاد اثرات مهم بر احساس مثبت نسبت به همسر در زوجین را ایفا می‌کند. به عبارت دیگر، استفاده از شبکه‌های اجتماعی می‌تواند هم به صورت مستقیم و هم به صورت غیرمستقیم (از طریق اعمال اثرات بر متغیرهایی همچون ادراک تعاملات اجتماعی و خودشیفتگی) بر احساس مثبت زوجین به یکدیگر اثر بگذارد.

پژوهش حاضر دارای محدودیت‌هایی هم‌چون در دسترس نبودن زوجینی بود که هر دو زوج از شبکه‌های اجتماعی استفاده کرده باشند و در نتیجه مانع از انجام نمونه‌گیری به روش تصادفی گردید. بنابراین پژوهش‌های جدید با تمرکز بر این خصیصه‌ها و ویژگی‌ها می‌توانند مؤثر واقع شوند. پیشنهاد می‌شود کلاس‌هایی آموزشی و عملی در راستای آشنایی با آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی در روابط زناشویی، خانوادگی، شغلی و... به خصوص احساس آن‌ها نسبت به یکدیگر و راه‌های استفاده بهینه و مناسب از ظرفیت‌های آنان برگزار گردد. از آنجایی که بین ادراک تعاملات اجتماعی و احساس مثبت نسبت به همسر با خودشیفتگی رابطه منفی وجود دارد و همچنین با توجه به اثرات منفی خودشیفتگی بر روابط بین زنان، پیشنهاد می‌شود کارگاه‌های آموزشی در راستای شناخت الگوهای خودشیفتگی و تأثیرات آن به ویژه بر زندگی زناشویی، به خصوص تعاملات بین آن‌ها و احساس مثبت آن‌ها به یکدیگر برای زوجین ارائه گردد. همچنین با توجه به نوپا بودن شبکه‌های اجتماعی در جامعه پیشنهاد می‌شود نهادهای مرتبط هم‌چون وزارت ورزش و جوانان و سایر نهادهای فرهنگی در راستای جلوگیری از آسیب‌های ناشی از این شبکه‌ها اقدامات فرهنگی و ایجابی گسترده هم‌چون فعالیتهای آموزشی و تبلیغی در جهت آشنایی افراد به ویژه زوجین با مضرات استفاده از این شبکه‌ها داشته باشند. همچنین تلاش در جهت ایجاد جایگزینی برای این شبکه‌ها که با مختصات فرهنگی و دینی جامعه ما سازگار باشد و امکان کنترل و نظارت بیشتری بر آن باشد و از طرفی از

نظر محتوایی و ساختاری سالم بوده و جذابیت بالایی داشته باشد تا بتواند با نمونه‌های غربی رقابت کند، ضروری به نظر می‌رسد. به عبارت دیگر، برگزاری کارگاه‌های آموزشی در راستای استفاده صحیح از شبکه‌های اجتماعی و شناخت تأثیرات منفی آن و همچنین تلاش در جهت ایجاد جایگزین مناسب فرهنگی، محتوایی و ساختاری برای این شبکه‌ها می‌تواند از آسیب‌های احتمالی جلوگیری کرده و آن‌ها را مدیریت کند.

پی‌نوشت‌ها

1. Barat Dastjerdi & Sayadi
2. Heidemann
3. Bergman
4. Mirzaei
5. Hampton, Goulet, Rainie & Purcell
6. Mehr News Agency
7. Rezapur
8. Falahi, Atif & Elnaffar
9. Harji, Saunders & Dixon
10. Firoozbakht & Beigi
11. Grief, Hildgard & Malherb
12. Khosravi, Baliyad, Nahidpor & Azadi
13. Montgomery
14. Entesar Foumani & Rezapur
15. KayedKhordeh, Parsamanesh, Amin-Zadeh & Karamynorouzi
16. Alexson
17. Heidari, Mazaheri & Poor Etamad
18. Frankel, Umemura, Jacobvitz & Hazen
19. Onsy & Amer
20. Kiecolt-Glaser, Malarkey, Chee, Newton, Cacioppo, ... & Glaser
21. Yang, Zhu, Chen, Song & Wang
22. Yong & Long
23. Tavakolizadeh, Nejatian & Soori
24. Paulhus
25. Miller, Campbell & Pilkonis
26. Oltmanns, Friedman, Fiedler & Turkheimer
27. Brunell, Gentry, Campbell & Kuhnert
28. Foster, Shrira & Campbell
29. Brunell, Campbell, Smith & Krusemark
30. Campbell & Foster
31. Ahmadi, Heydarian, Mollajafar & Mehrabizade Honarmand
32. Buss & Chiodo
33. Wallace & Baumeister
34. Campbell
35. Bushman & Baumeister
38. Delavar
39. Internet Addiction Questionnaire
40. Diagnostic & Statistical Manual of Mental Disorders
41. Young & Rogers
42. Alavi, Jannatifard, Eslami & Rezapour
43. Perception of Social Interaction Questionnaire
44. Glass
45. Yazdkhasti
46. Hadian
47. Narcissistic Personality Inventory (NPI-16)
48. Ames, Rose & Anderson
49. Mohammadzadeh
50. Zargar, Davoodi, Ahmadi & Mirshekar
51. Marital Conflict Questionnaire
52. Sanaei Zaker
53. Decrease of Cooperation
54. Decrease of Sexual Intercourse
55. Increase of Emotional Reactions
56. Increase of Child's Support Attraction
57. Increase of Individual's Relation with Relatives
58. Decrease of Family Relation with Spouse's Relatives and Friends
59. Separation of Spouses' Financial Matters
60. Decrease of Effective Relations
61. Barati Bagherzadeh
62. Lavaf, Shokri & Ghanbari
63. Ellison, Steinfield & Lampe
64. Tavassoli & Amani Kelarijani
65. Larsen, Lawson & Todd
66. Kerkhof, Finkenauer & Muusses
67. Huang, Lu, Liu, You, Pan, Wei & Wang
68. Moore & McElroy
69. Smock, Ellison, Lampe & Wohn
70. Ryan & Xenos
71. Russ, Shedler, Bradley & Westen
72. Hughes, Rowe, Batey & Lee
73. Amichai-Hamburger & Vinitzky

36. Schmitt & Buss

37. Ghaderi, Nabizadeh Chianeh & Esmaili Kuraneh

74. Doosti & Mohagheghi

75. Boyd & Ellison

منابع

- احمدی، و.، حیدریان، م.، ملاجعفر، ه.، و مهرابی زاده هنرمند، م. (۱۳۹۲). بررسی رابطه ساده و چندگانه سبک‌های دلبستگی و تروماهای اوایل زندگی با شکل‌گیری شخصیت خودشیفته در دانشجویان. *فصلنامه شخصیت و تفاوت‌های فردی*، ۲(۳)، ۱۵-۱.
- انتصار فومنی، غ. ح.، و رضاپور، ر. (۱۳۹۵). رابطه میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با تعاملات اجتماعی، شخصیت خودشیفته و احساس مثبت نسبت به همسر در زنان استفاده‌کننده از شبکه‌های اجتماعی (مطالعه موردی زنان شهر زنجان). *فصلنامه زن و مطالعات خانواده*، ۳۱، ۱۳۲-۱۱۷.
- برات دستجردی، ن.، و صیادی، س. (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر اعتیاد به اینترنت و افسردگی در دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور شهر اصفهان. *مجله علوم تحقیقات علوم رفتاری*، ۱۰(۵)، ۳۴۱-۳۳۲.
- برگمن، ی. (۲۰۰۵). *درآمدی بر شبکه‌های اجتماعی*. ترجمه خ. میرزایی (۱۳۸۹). تهران: انتشارات جامعه‌شناسان.
- توسلی، غ. ع.، و امانی کلاریجانی، ا. (۱۳۹۱). سرمایه اجتماعی در شبکه‌های اجتماعی مجازی (سرمایه اجتماعی شبکه). *مجله مدیریت فرهنگی*، ۶(۱۷)، ۷۰-۵۵.
- ثنایی ذاکر، م. ب. (۱۳۷۹). *مقیاس‌های سنجش خانواده و ازدواج*. تهران: انتشارات بعثت.
- حیدری، م.، مظاهری، م. ع.، و پور اعتماد، ح. (۱۳۸۴). *رابطه باورهای ارتباطی با احساسات مثبت نسبت به همسر*. *فصلنامه خانواده پژوهی*، ۱(۲)، ۱۳۰-۱۲۲.
- خسروی، ز.، بلیاد، م. ر.، ناهیدپور، ف.، و آزادی، ش. (۱۳۹۰). *بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی، بخشش و تعارضات زناشویی در زوج‌های مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره شهر کرج*. *فصلنامه زن و جامعه (جامعه‌شناسی زنان)*، ۲(۳)، ۷۹-۶۱.
- دلاور، علی. (۱۳۹۵). *مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی*. تهران: انتشارات رشد.
- دوستی، پ.، و محقق، ح. (۱۳۹۴). *رابطه استفاده از شبکه‌های اجتماعی و تعارضات زناشویی*. *همایش بین‌المللی روان‌شناسی و فرهنگ زندگی، استانبول، ۵ شهریور، ۱۳۹۴*.
- رضاپور، ر. (۱۳۹۴). *رابطه میان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با تعاملات اجتماعی، شخصیت خودشیفته و احساس مثبت نسبت به همسر در زوجین استفاده‌کننده از شبکه‌های اجتماعی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان.
- زرگر، ی.، داودی، ا.، احمدی، و.، و میرشکار، س. (۱۳۸۹). *بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی فرم کوتاه مقیاس خودشیفتگی و رابطه آن با جنسیت و تحصیلات*. *مجله روان‌پویش*، ۲(۱)، ۱۲۷-۱۱۵.
- علوی، س. س.، جنتی فرد، ف.، اسلامی، م.، و رضاپور، ح. (۱۳۸۹). *روایی، پایایی و تحلیل عاملی مقیاس استفاده و سواس‌گونه از اینترنت در کاربران دانشجوی دانشگاه‌های شهر اصفهان*. *مدیریت اطلاعات سلامت*، ۷، ۷۲۴-۷۱۵.
- قادری، ه.، نبی زاده چپانه، ق.، و اسمعیلی کورانه، ا. (۱۳۹۳). *سبک‌های هویت، احساس تنهایی و ترس از صمیمیت در افراد معتاد به اینترنت و افراد بهنجار*. *فصلنامه مطالعات ملی*، ۱۵(۴)، ۱۳۶-۱۱۷.
- لواف، ه.، شکری، ا.، و قنبری، س. (۱۳۹۳). *نقش واسطه‌ای مدل‌های ارتباطی زوجین در رابطه بین تعارضات زناشویی و مشکلات درونی‌سازی و برونی‌سازی شده دختران*. *فصلنامه روان‌شناسی خانواده*، ۱(۲)، ۱۸-۳.
- محمد زاده، ع. (۱۳۸۸). *اعتبارسنجی پرسشنامه شخصیت خودشیفته (NPI-16) در جامعه ایرانی*. *مجله اصول بهداشت روانی*، ۱۱(۴)، ۲۷۴-۲۸۱.

هارجی، ا.، ساندرز، ک.، و دیکسون، د. (۲۰۰۷). مهارت‌های اجتماعی در ارتباطات میان فردی. ترجمه خ. بیگی و م. فیروزبخت (۱۳۹۰). تهران: رشد.

یزد خواستی، ف. (۱۳۸۹). رابطه ادراک تعامل اجتماعی با خطرپذیری و مهار خشم در دانشجویان. *روانشناسی تحولی (روانشناسان ایرانی)*، ۷(۳۶)، ۱۸۷-۱۹۱.

- Ahmadi, V., Heydarian, M., Mollajafar, H., & Mehrabizade Honarmand, M. (2013). [Examining Simple & Multiple Relationships of Attachment Styles & Early Trauma with Narcissistic Personality in University Students]. *Journal of Personality & Individual Differences*, 2(3), 1-15 [in Persian].
- Alavi, S. S., Jannatifard, F., Eslami, M., Rezapour, H. (2011). [Validity, Reliability and Factor Analysis of Compulsive Internet Use Scale in Students of Isfahan's Universities]. *Health Information Management*, 7, 715-724 [in Persian].
- Ames, D. R., Rose, P., & Anderson, C. P. (2006). The NPI-16 as a short measure of narcissism. *Journal of Research in Personality*, 40(4), 440-450.
- Amichai-Hamburger, Y., & Vinitzky, G. (2010). Social network use and personality. *Computers in human behavior*, 26(6), 1289-1295.
- Barat Dastjerdi, N., & Sayadi, S. (2013). [Relationship between using social networks and internet addiction and depression among students]. *Journal of Research in Behavioural Sciences*, 10(5), 332-341 [in Persian].
- Bergman, Y. (2005). *Introduction to Social Networking* (Kh. Mirzaei, Trans.). Tehran: Jame'e-Shenasan [in Persian].
- Boyd, D. M., & Ellison, N. B. (2007). Social network sites: definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210-230.
- Brunell, A. B., Campbell, W. K., Smith, L., & Krusemark, E. A. (2004). Why do people date narcissists? A narrative study. *Poster presented at the annual meeting of the Society for Personality and Social Psychology*. Austin, TX.
- Brunell, A. B., Gentry, W., Campbell, W. K., & Kuhnert, K. (2006). Narcissism and emergent leadership. *Poster presented at the annual meeting of the Society for Personality and Social Psychology*. Palm Springs, CA.
- Bushman, B. J., & Baumeister, R. F. (1998). Threatened egotism, narcissism, self-esteem, and direct and displaced aggression: does self-love or self-hate lead to violence? *Journal of personality and social psychology*, 75(1), 219-229.
- Buss, D. M., & Chiodo, L. M. (1991). Narcissistic acts in everyday life. *Journal of Personality*, 59(2), 179-215.
- Campbell, W. K. (1999). Narcissism and romantic attraction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77(6), 1254-1270.
- Campbell, W. K., & Baumeister, R. F. (2006). Narcissistic personality disorder. In J. E. Fisher (Ed.), *Practitioner's Guide to Evidence-Based Psychotherapy*. (pp. 423-431). USA: Springer.
- Campbell, W. K., & Foster, C. A. (2002). Narcissism and commitment in romantic relationships: An investment model analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(4), 484-495.
- Delavar, A. (2016). [Theoretical and practical foundations of research in humanities and social sciences]. Tehran: Roshd [in Persian].
- Doosti, P., & Mohagheghi, H. (2015). [The relationship between use of social networks and marital conflicts]. *International Conference on Psychology and Lifestyle. Istanbul, 27 Aug, 2015* [in Persian].

- Ellison, N. B., Steinfield, C., & Lampe, C. (2007). The benefits of Facebook “friends:” Social capital and college students’ use of online social network sites. *Journal of Computer-Mediated Communication, 12*(4), 1143-1168.
- Entesar Foumani, G. H., & Rezapur, R. (2016). [Relationship of Level of Using Social Networks with Social Interactions, Narcissistic Personality and Positive Feelings toward Spouse among Women Who Use Social Networks]. *Journal of Woman & Study of Family, 31*, 117-132 [in Persian].
- Falahi, K. A., Atif, Y., & Elnaffar, S. (2010). Social networks: Challenges and new opportunities. *The International Conference on Green Computing and Communications & International Conference on Cyber, Physical and Social Computing. IEEE Computer Society, 2010*. Pp. 804-808.
- Foster, J. D., Shrira, I., & Campbell, W. K. (2006). Theoretical models of narcissism, sexuality, and relationship commitment. *Journal of Social and Personal Relationships, 23*(3), 367-386.
- Frankel, L. A., Umemura, T., Jacobvitz, D., & Hazen, N. (2015). Marital conflict and parental responses to infant negative emotions: relations with toddler emotional regulation. *Infant Behavior and Development, 40*, 73-83.
- Ghaderi, H., Nabizadeh Chianeh, Gh., & Esmaili Kuraneh, A. (2015). [Identity styles, loneliness and fear of intimacy among Internet addicts and normal individuals]. *Quarterly of National Studies, 15*(4), 117-136 [in Persian].
- Hampton, K., Goulet, L. S., Rainie, L., & Purcell, K. (2011). Social networking sites and our lives. Retrieved from: <http://www.pewinternet.org/2011/06/16/social-networking-sites-and-our-lives/>
- Harji, O., Saunders, C., & Dickson, D. (2007). *Social Skills in Interpersonal Communication* (Kh. Beigi & M. Firuzbakht, Trans.). Tehran: Roshd [in Persian].
- Heidari, M., Mazaheri, M. A., & Pouretmad, H. R. (2005). [Relationship of the Communication Beliefs with positive feelings toward spouse]. *Journal of Family Research, 1*(2), 122-130 [in Persian].
- Huang, R. L., Lu, Z., Liu, J. J., You, Y. M., Pan, Z. Q., Wei, Z., ... & Wang, Z. Z. (2009). Features and predictors of problematic internet use in Chinese college students. *Behaviour & Information Technology, 28*(5), 485-490.
- Hughes, D. J., Rowe, M., Batey, M., & Lee, A. (2012). A tale of two sites: Twitter vs. Facebook and the personality predictors of social media usage. *Computers in Human Behavior, 28*(2), 561-569.
- KayedKhordeh, H., Parsamanesh, M., AminZadeh, H., & Karamynorouzi, A. (2014). Analyzing the Relationship between Family Functioning and Ego Resiliency with General Health in Women Suffering from Cancer. *Journal of Educational and Management Studies, 4*(2), 265-268.
- Kerkhof, P., Finkenauer, C., & Muusses, L. D. (2011). Relational consequences of compulsive Internet use: A longitudinal study among newlyweds. *Human Communication Research, 37*(2), 147-173.
- Khosravi, Z., Belyad, M.R., Nahidpour, F., & Azadi, SH. (2011). [A Study of the Relationship among Attachment Styles, Forgiveness and Marital Conflicts in Couples Referring to Karaj Counseling Centers]. *Sociology of Women (Journal of Women and Society), 2*(3), 61-79 [in Persian].
- Kiecolt-Glaser, J. K., Malarkey, W. B., Chee, M., Newton, T., Cacioppo, J. T. ... & Glaser, R. (1993). Negative behavior during marital conflict is associated with immunological down regulation. *Psychosomatic medicine, 55*(5), 395-409.

- Larsen, G., Lawson, R., & Todd, S. (2009). The consumption of music as self-representation in social interaction. *Australasian Marketing Journal*, 17(1), 16-26.
- Lavaf, H., Shokri, O., & Ghanbari, S. (2015). [The mediating role of couples' communication patterns in the relationship between marital conflict and internalized and externalized disorders in girls]. *Journal of Family Psychology*, 1(2), 3-18 [in Persian].
- Miller, J. D., Campbell, W. K., & Pilkonis, P. A. (2007). Narcissistic personality disorder: Relations with distress and functional impairment. *Comprehensive psychiatry*, 48(2), 170-177.
- Mohammadzadeh, A. (2010). [Iranian validation of the narcissistic personality inventory-16]. *Journal of Fundamentals of Mental Health*, 11(4), 274-281 [in Persian].
- Moore, K., & McElroy, J. C. (2012). The influence of personality on Facebook usage, wall postings, and regret. *Computers in Human Behavior*, 28(1), 267-274.
- Oltmanns, T. F., Friedman, J. N., Fiedler, E. R., & Turkheimer, E. (2004). Perceptions of people with personality disorders based on thin slices of behavior. *Journal of Research in Personality*, 38(3), 216-229.
- Paulhus, D. L. (1998). Interpersonal and intrapsychic adaptiveness of trait self-enhancement: A mixed blessing? *Journal of personality and social psychology*, 74(5), 1197-1208.
- Rezapur, R. (2015). *Relationship between Using Social Networks with Social Interactions, Narcissistic Personality and Positive Feelings toward Spouse among Women Who Use Social Networks*. Master dissertation in Clinical Psychology, Islamic Azad University, Zanjan Branch [in Persian].
- Russ, E., Shedler, J., Bradley, R., & Westen, D. (2008). Refining the Construct of Narcissistic Personality Disorder: Diagnostic Criteria and Subtypes. *The American Journal of Psychiatry*, 165(11), 1473-1481.
- Ryan, T., & Xenos, S. (2011). Who uses Facebook? An investigation into the relationship between the Big Five, shyness, narcissism, loneliness, and Facebook usage. *Computers in Human Behavior*, 27(5), 1658-1664.
- Sanaei Zaker, M. B. (2000). [*The scales of family and marriage measurement*]. Tehran: Besat [in Persian].
- Schmitt, D. P., & Buss, D. M. (2001). Human mate poaching: Tactics and temptations for infiltrating existing mateships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80(6), 894-917.
- Smock, A. D., Ellison, N. B., Lampe, C., & Wohn, D. Y. (2011). Facebook as a toolkit: A uses and gratification approach to unbundling feature use. *Computers in Human Behavior*, 27(6), 2322-2329.
- Tavakolizadeh J, Nejatian M., & Soori A. (2014). The effectiveness of communication skills on marital conflict and its different aspect in woman. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 171, 214-221.
- Tavassoli, Gh. A., & Amani Klaryjany, A. (2012). [Social capital in virtual social networks (social networking)]. *Journal of Cultural Management*, 6(17), 55-70 [in Persian].
- Wallace, H. M., & Baumeister, R. F. (2002). The performance of narcissists rises and falls with perceived opportunity for glory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(5), 819-834.
- Yang, X., Zhu, L., Chen, Q., Song, P., & Wang, Z. (2016). Parent marital conflict and Internet addiction among Chinese college students: The mediating role of father-child, mother-child, and peer attachment. *Computers in Human Behavior*, 59, 221-229.
- Yazdkhasti, F. (2011). [The relation between perceptions of social interaction with risk taking and anger control in university students]. *Quarterly of Developmental Psychology (Journal of Iranian Psychologists)*, 7(26), 187-191 [in Persian].

- Young, K. S., & Rogers, R. C. (1998). The relationship between depression and Internet addiction. *Cyber Psychology & Behavior, 1(1)*, 25-28.
- Zargar, Y., Davoodi, I., Ahmadi, V., & Mirshekar, S. (2010). [Examination of the Psychometric Properties of Narcissistic personality inventory- short form and its relationships with gender and education]. *Journal of Ravanpouyesh, 2(1)*, 115-127 [in Persian].